

Kulttuuri pääomana

Saamme ensimmäiset osakkeet synnyinlahjana lähiympäristöstä

Arvot, merkitykset, uskomukset, tavat,

elämäntapa, tapa hahmottaa maailmaa

Se, miten lapsuuden lähiympäristö vaikuttaa, voimme huomata esimerkiksi paikkakuntaa vaihtaessamme. Myös työpaikan vaihtaminen tuo esiin erilaisen kulttuuriympäristön.

Kun vaihtaa maata, voi uusi kulttuuri tuntua oudolta ja pelottavalta. Silloin saattaa entinen tuntua turvalliselta ja ihminen hakeutuu kaltaistensa seuraan.

Uskomuksissa suhtautuminen tietoon on keskeistä. Tapakulttuurin erilaisuudesta meillä on jokaisella kokemuksia. Joskus tavat voivat jähmettyä tarkasti noudatettavaksi koodistoksi, mikä ei enää kerro arvoista tai uskomuksista.

Yhteisöjen kulttuuri on jonkinlaista kollektiivista mielen ohjailua. Kulttuurin ymmärtämisellä on merkitystä, sillä se pitää sisällään vahvoja, ehkä myös tiedostamattomia voimia, jotka ohjaavat meitä. Kulttuuri on samalla itseohjautuva järjestelmä, joka peilaa itseään palautteen kautta.

Talous, politiikka ja kulttuuri ovat vahvasti toisistaan riippuvaisia. On vaikea tietää, mistä muutokset alkavat. Historian kuluessa kulttuurivaiheita nimitetään sen mukaan, mikä talousjärjestelmä on uusi tai hallitseva.

Metsästäjä- ja keräilijäkulttuurissa ihmiset elivät luonnosta ja luonnossa. Energia oli ihmisvoimaa. Kulttuurissa animismi hallitsi. Yhteiskuntajärjestyksestä tiedetään melko vähän.

Maatalouskulttuurissa ihmiset alkoivat pysyä paikallaan ja hyödyntää luontoa. Muita eläimiä domestikoitiin ja käytettiin esim vetojuhtina. Alkoi syntyä taloudellista eriarvoisuutta. Yhteiskunta järjestäytyi, syntyi hierarkiaa ja valtiollisessa kehityksessä kilpailua. Uskonto oli yhdistävä tekijä ja palveli valtaa pitäviä. Muu kulttuuri nähtiin uskonnon kautta. Hararin mielestä tässä lähti ihmiskunnan kulttuuri väärille urille.

Manufaktuuri-teollisuutta oli ollut aikaisemminkin, mutta koneellinen teollisuus muutti suuresti maailmaa 1700-luvulta lähtien. Teollisuuskulttuuri hyödynsi surutta luontoa aiheuttaen suuria ongelmia, joita nyt yritämme korjata. Vesivoima ja fossiiliset polttoaineet antoivat etua taloudellisessa kilpailussa. Eurooppa ja yleensä ns länsi alistivat muita teknisellä ja aseellisella ylivoimalla jo ns löytöretkien ajasta lähtien. Tekninen kehitys kiihtyi. Ihmisten aineellinen elintaso nousi huimasti. Yhteiskunta oli aluksi jyrkän hierarkkinen, mutta tasoittui ajan kuluessa. Demokratia sellaisena, kuin me sen tunnemme, on teollisen yhteiskunnan tuote. Uskonnolla oli edelleen suuri merkitys, mutta tiede ja taide irtautuivat ja entistä useammilla ihmisillä oli mahdollisuus koulutukseen ja taiteen tuottamiseen.

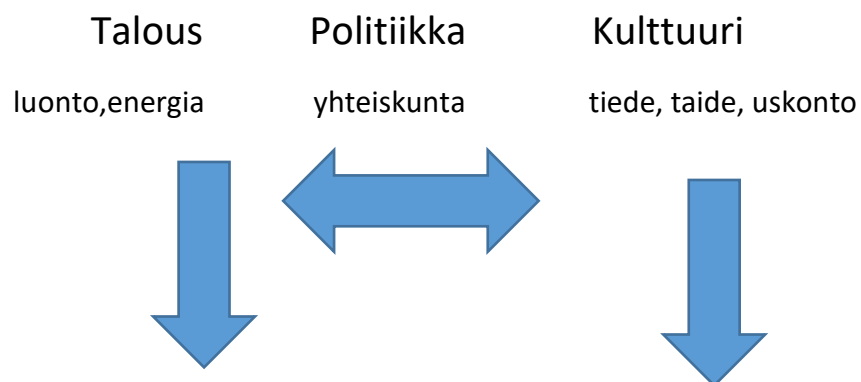
sosiologi August Comte toi esiin ajatuksen, että tiede syrjäyttää uskonnon.

Uskonnonvapaus onkin laajentunut, vaikka monissa maissa edelleen on suuria ongelmia ihmisillä, jotka eivät omaksu vallitsevaa uskontoa.

Manuel Castells on esittänyt, että hyvä kehitys on mahdollista silloin, kun talous, politiikka ja kulttuuri ovat tasapainossa. tosin hän pitää uskontoa kulttuurin hallitsevana piirteenä.

Meillä on tälläkin hetkellä maailmassa selviä esimerkkejä siitä, mitä tapahtuu, jos jokin näistä kolmesta saa ylivallan.

Globaali digitaalinen kulttuuri on antanut ihmiskunnalle aivan uusia mahdollisuuksia, mutta myös suuria haasteita. Tieto ja sen käsittely antaa valtaa. Arvot näkyvät suhtautumisessa tähän kehitykseen. Tiedon määrä lisääntyy niin, että olennaisen seulominen tuottaa vaikeuksia. Tieto on myös kaikkien ulottuvilla ja demokratisoi sillä tavalla maailmaa, mutta uusi tekniikka antaa myös mahdollisuudet väärinkäyttöksiin. Demokraattisessa kehityksessä on tullut uusia piirteitä. Halutaan horisontaalisia mahdollisuuksia eri tasoilla vaikuttaa politiikkaan. Kulttuurilta ja politiikalta vaaditaan suuria ponnistuksia pysyä tekniikan kehityksessä mukana tasavertaisesti.

Metsäsäty- ja keräilyk

Maatalouskulttuuri

Yuval Noah Harari

Teollisuuskulttuuri

August Comte,

Digitaalinen kulttuuri

Manuel Castells

Jokaisella ihmisellä, perheellä, työyhteisöllä, järjestöllä on omanlaisensa toimintakulttuuri.

Se on onneksi dynaamista.

Geert Hofsteden ja Edgar Schein ovat löytäneet **kulttuuriulottuvuuksia**, joita voidaan löytää erilaisissa ryhmissä ja ehkä myös kansallisissa piirteissä (jos niitä on olemassa)

-Epävarmuuden sietokyky vaihtelee

Kun epävarmuutta siedetään heikosti erilaisuus pelottaa, säännöt ovat tärkeitä ja turvajärjestelyt halutaan pitää kunnossa.

Kun sietokyky kasvaa, erilaisuus kiinnostaa, tulkinnanvaraisuutta ja protesteja siedetään.

Erot näkyvät esimerkiksi suhtautumisessa byrokraatiaan ja kansalaisyhteiskunnan toiminnassa.

-Valtaetäisyys vaihtelee

Kun se on suuri, työt ja prosessit ovat tärkeitä, ryhmällä on selkeä työnjako

Pienessä valtaetäisyydessä ihmisslähtöisyys ja tuloskeskeisyys ovat tärkeitä, korostetaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

-Yksilökeskeisyys ja yhteisökeskeisyys vaihtelevat

Yksilökeskeisyydessä samat oikeudet ja velvollisuudet ovat tärkeitä, samoin oman mielipiteen kertominen

Yhteisökeskeisyydessä halutaan säilyttää sopusointu ja asettaa ryhmän etu etusijalle

-Minkälaista demokratiaa haluamme

Kestämmekö erimielisyyttä asioissa, pystymmekö diskuteeraamaan vai etsimmekö nollasummapeliä

-Maskuliinisyys ja feminiinisyys

Maskuliinisessä yhteisössä haasteet ja suoritukset ovat tärkeitä, samoin omien ominaisuuksien esiintuominen. Ryhmä tai yhteisö on suljettu.

Feminiinisessä yhteisössä ihmissuhteet ja elämänlaatu ovat keskeisiä, avun tarpeessa olevia autetaan. Ryhmä tai yhteisö on avoin.

Ihmisen perimmäisiä haluja ja arvoja ovat esimerkiksi

Oppiminen, rehellisyys, sopeutuminen, vastuullisuus

Vapaus, oikeudet, saavutukset, itsenäinen ajattelu

Hegemonia on vallalla olevien käytänteiden, arvojen ja merkitysten järjestelmä, joka luo perustan useampien ihmisten käsitykselle todellisuudesta, mutta on huomattava myös vaihtoehtoiset tulkinnat maailmasta.

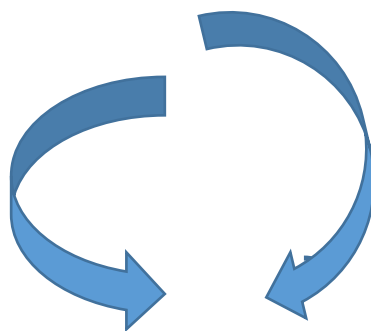
Jokainen aika kirjoittaa oman historiansa vallitsevien arvojen perusteella. Sillä tavalla nykyisyys vaikuttaa siihen, minkälaisia asioita haluamme menneestä nostaa esiin ja mistä vaieta. Näin poliittinen hegemonia haluaa vahvistaa valtaansa joko sivistyksellä tai vanhoilla viholliskuvilla.

Vallitseva kulttuuri myös määrittää sen, miten suhtaudumme uusiin ajatuksiin, minkälaisen arvojen kautta suhtautamme uudet ideat.

mennyt, historian taju
/arvot

Mitä nostetaan

Mitä halutaan unohtaa

nykyisyys

uudet ideat, uusi ajattelu

Miten suhtaudutaan

Mihin suuntaan kulttuuri kehittyy

Jos hegemonia suosii demokratiaa,

Mikä horjuttaa demokratiaamme?

Demokratia antaa mahdollisuuden myös vastustajilleen. Kun autoritaarinen suuntaus saa demokraattisesti vallan ja muuttaa järjestelmää sisältä päin, sitä on enää vaikea muuttaa.

Viholliskuvilla ja vihapuheella saatetaan lujittaa horjuvaa valtaa
Pelko pitää ihmiset hiljaisina

Keskeistä olisi ymmärtää, miksi jokin ei-demokraattinen liike saa vaaleissa kansalaisten tuen.

-Talous, suhtautuminen tietoon / koulutus, moraalikoodit, valikoiva historian tulkinta, perinne

viestintäkulttuuri, mitkä asiat nousevat viestinnässä esiin, suhtautuminen globaaliin maailmaan

-Ääriliikkeet saavat valtaa, jos hegemonian omaavat eivät pysty puhuttelemaan osaa kansalaisista

-Jos ihmiset eivät luota poliittisiin instituutioihin, vaihtoehtoiset tietolähteet pääsevät vaikuttamaan

Kulttuuri kuvaa arviointeja ja laskelmia, joiden avulla ihmiset punnitsevat heille tarjottuja vaihtoehtoja

Kun tilanne jossakin luisuu todella pahaksi, vaaditaan yleensä ”kansainvälisen yhteisön” puuttumista asiaan.

Millä kriteereillä ja millä keinoilla puuttuminen on oikeutettua?

Ihmisoikeudet ovat globaaleja, mutta demokratia ei ole vientitavaraa. On ymmärrettävä, minkälainen on kulttuuri kohdemaassa. Pitää yrittää ymmärtää, mistä tilanne johtuu, vaikka sitä ei voisikaan hyväksyä. ”Auttajien” moraalin on oltava hyvällä tasolla. Yhteisöille voidaan antaa taloudellista ja hallinnollista (joskus myös sotilaallista) tukea, mutta yhteisöjen on itse löydettävä muutos.

Voiko Suomi säilyä demokraattisena oikeusvaltiona ja hyvinvointiyhteiskuntana, jos ympärillä tapahtuu pahoja muutoksia?

Jälkiteollisessa ja digitalisoituvassa yhteiskunnassa kulttuuri on pirstaloitunut.

-Ekososiaalisilla ryhmillä on omanlaatuisensa kulttuurit. Yhteiskuntaluokat eivät ole hävinneet, ne ovat ehkä muotoutuneet uudelleen. Onko Suomi keskiluokkaistunut? Onko keskiluokalla kulttuurissa hegemonia?

-Kaupunkien ja maaseudun kulttuurit eroavat toisistaan. Arvostukset ja merkitykset ovat erilaisia.

-Nuorisokulttuurikäsite on laajentunut. Eri ikäryhmillä voidaan löytää yhteisiä piirteitä elämäntavassa ja arvostuksissa, vai luodaanko näin vain turhia stereotyyppioita

-Identiteetti kulttuuria ja sitä tietä myös politiikkaa määrittävänä asiana on noussut voimakkaasti.

Eri ryhmät ovat siirtyneet marginaalista keskiöön kulttuurikeskustelussa ja sitä mukaa myös politiikassa

Kulttuuri kuuluu kaikille! Miten sitä eri yhteiskunnissa rahoitetaan, kertoo arvoista ja siitä, mille annetaan merkitystä.

Yhteisten varojen ohjaaminen koulutukseen, kansalaisyhteiskunnan ja kulttuurin tarpeisiin on arvokysymys.

Uskonnon osuus kulttuurissa?

Epätasa-arvoisessa yhteiskunnassa on uskonnolla suuri merkitys, vaikka valtio olisi sekulaari. Monissa maissa uskonto määrittää ja rajoittaa paljon ihmisten vapaata ajattelua ja toimintaa. Myös ns länsimaissakin on meneillään jonkinlainen taistelu uskonnon asemasta ihmisten mielissä ja lainsäädännössä.

Mikä on hyvää tiedettä? Kriteerit ovat olemassa

Mikä on hyvää taidetta?

Määrittävätkö sen instituutiot, tutkijat vai kuluttajat?

Taide heijastaa aikaansa. Se voi tuoda myös esiin asioita, jotka ovat vasta muotuoitumassa. Taide ei ole ylellisyyttä, sillä:

Ihminen ei elä yksin leivästä!

